

תוכנית ההפרדה החד צדדית בין ישראל לישות פלסטינית

יתרונות וחסרונות

רקע

המציאות המדינית והביטחונית הנוכחית מובילה כוחות פוליטיים מימין ומשמאל לבדיקת היתכנות, ולהעלאת הצעות לתוכניות מדיניות אלטרנטיביות. אחת התוכניות הזוכות להתעניינות רבה ביותר, הינה תוכנית ההפרדה החד צדדית בין ישראל לבין ישות מדינית ומדינה פלסטינית. האטרקטיביות של תוכנית זאת מבוססת הן על היותה תוכנית המדברת אל ליבו של הקונצנזוס הישראלי, והן מן התחושה שהיא עונה לכאורה לבעיות המיידיות של ישראל הנובעות מהמבוי הסתום המדיני-ביטחוני, שנראה בעיני רבים כמצב בלתי פתיר. נייר זה יציג בקצרה את עיקרי התוכנית ואת החיוב והשלילה שבה.

עיקרי התוכנית

הנחת היסוד הראשונה של התוכנית היא שהאופציה של חזרה למו"מ מדיני בין ישראל לבין הפלסטינים, בין אם לקראת הסדר ביניים או להסדר קבע של שלום, הינה בלתי אפשרית. הנחת יסוד נוספת היא שהמשך המצב הקיים, או לחילופין כיבוש מחדש של שטח A בגדמי"ע וברצועת עזה, אינם עולים בקנה אחד עם האינטרס הישראלי ארוך הטווח, ומסכנים את מעמדה של ישראל ואולי אף את עצם קיומה.

המסקנה של מחייבי התוכנית היא שבאין מוצא, על ישראל לנקוט בצעדים חד צדדיים שעיקרם, נסיגה מרוב חלקי הגדמי"ע ורצועת עזה תוך בניית גבול חדש, שיוגדר כזמני, בין ישראל לבין הפלסטינים. חלק מתומכי התוכנית מעוניינים לראות בתוך גבול זה, את הרשות הפלסטינית על פי מתכונתה הנוכחית, ואחרים מוכנים לקבל או אף לעודד, את הפיכתה למדינה פלסטינית כבר בשלב זה.

גבול זה ישורטט על ידי ישראל באופן חד צדדי על פי פרמטרים שיאפשרו: שליטה על מינימום אוכלוסייה פלסטינית בשטחים, שליטה מלאה על גושי ההתנחלויות באופן שבו כ-80% מהמתנחלים יכללו בשטחים המוחזקים, שליטה

צוות ההיגוי
ד"ר יוסי ביילין, יו"ר
ח"כ מיכאל איתן
ח"כ יוסי כץ
ד"ר וינפריד וייט

חברי צוות ההיגוי בעבר
יו"ר ראשון,
הנשיא חיים הרצוג ז"ל
יו"ר שני, מר חיים י. צדוק
השגריר ד"ר יהודה לנקרי

בחסות:
קרן פרידריך אברט

Steering Committee
Dr. Yossi Beilin, Chair
Mr. Michael Eitan, MK
Mr. Yossi Katz, MK
Dr. Winfried Veit

Former members of the steering committee
Former Chair,
The Late President
Chaim Herzog
Former Chair,
Mr. Haim J. Zadok
Dr. Yehuda Lankry,
Ambassador

Sponsor:
Friedrich Ebert Stiftung

על ירושלים בגבולותיה המוניציפליים (כולל מזרח ירושלים), שליטה על שטחים נוספים שיהוו "כלפי מיקוח" במסגרת המו"מ העתידי על הסדר הקבע, קיצור אופטימלי של אורך הגבול בין הצד הפלסטיני לבין מדינת ישראל, יצירת גבול אטום שימנע תנועה פלסטינית חופשית וימנע כניסת מחבלים לישראל.

אחת מהקבוצות המקדמות תוכנית זאת, מציעות להוסיף לתוכנית נדבך בינלאומי באמצעות הזמנת גוף רב-לאומי, בהנהגת ארה"ב, לקבל תחת חסותו את השטחים שיפוגו למשך תקופת ביניים עד להעברתם לפלסטינים במסגרת הסדר קבע בין ישראל לפלסטינים. גוף זה אמור גם להקצות כוח צבאי שישמש חיץ בין ישראל לבין הרשות/מדינה פלסטינית, ויתמקם בצידו הפלסטיני של הגבול.

יתרונות התוכנית

לדעת תומכי התוכנית, היתרונות העיקריים הינם:

- סוף הכיבוש המהותי של ישראל בשטחים הפלסטינים.
- ביטול המגע והחיכוך הישיר בין צה"ל לבין האוכלוסייה הפלסטינית, ויצירת תחושה של "אנחנו כאן והם שם".
- ביטול האיום הדמוגרפי הנובע משליטה על הפלסטינים המתקדמים לקראת היותם רוב בארץ ישראל השלמה.
- רמת ביטחון גבוהה יותר.
- אפשרות להכרה בינלאומית בגבול החדש כגבול בינלאומי זמני.
- הפיכת הסכסוך הלאומי לסכסוך טריטוריאלי בין שתי מדינות.
- הגוף הרב לאומי יספק לפלסטינים יציבות ויסייע לביטחון ישראל.
- מעורבות בינלאומית תיתן לגיטימיות ותהפוך את המהלך למעין הסדר ביניים.

חסרונות התוכנית

המתנגדים לתוכנית, מצויים לאורכו של הספקטרום הפוליטי והאידיאולוגי בישראל. המתנגדים מימין טוענים כנגד רעיון הפרדה החד-צדדית בכך שיחבל בהתגשמות חזון ארץ ישראל השלמה תחת ריבונות ישראלית, ויאפשר הקמת מדינה פלסטינית שתאיים על קיומה של מדינת ישראל.

עיקרי הביקורת נגד התוכנית בקרב המרכז והשמאל:

- נסיגת צה"ל בעקבות הלחץ הפלסטיני תוביל למסקנה שניתן להמשיך לדחוק את ישראל לויתורים באמצעות אלימות וטרור.
- הפרדה חד צדדית תמוטט את תפיסת השלום המזה"תי המבוסס על החלטת האו"ם 242 והנוסחה של שטחים תמורת שלום.

- כדי לממש את התוכנית יהיה צורך לפנות עשרות עד כמאה התנחלויות, והסיכוי לכך שואף לאפס. הציבור בישראל יסכים לפירוק התנחלויות רק תמורת משהו ממשי בדמות הסכם שלום והכרזה על סוף הסכסוך.
- הצד הפלסטיני אף פעם לא יקבל תכתיב חד צדדי ישראלי שיקבע עבורם את הגבול.
- השטח שישאר בשליטת ישראל יחשב, לפחות בעיני הפלסטינים והעולם הערבי, ואולי גם בעיני האירופאים, למעין רצועת ביטחון בנוסח דרום לבנון. היעד הפלסטיני יהיה לגרש את ישראל גם מרצועה זאת ובכך לבטל לחלוטין את האופציה של השארת גושי התנחלויות במסגרת הסכם שלום.
- בתוך השטח שיוותר בשליטת ישראל יהיו לפחות 300-350,000 פלסטינים (כרבע מיליון באזור ירושלים המזרחית והשאר באזורי B שבתוך גושי ההתנחלויות המורחבים). אוכלוסייה זאת תסרב לקבל את מרות ישראל, ותפעל כגורם מילטנטי. בהתחשב בכך שבין אוכלוסייה זאת לבין ישראל, לא יהיה גבול, יהיה קל לנותרים לחדור לתוך גבולות הקו הירוק ולהפעיל טרור אליים.
- קיים קושי פיזי לממש הפרדה באזור ירושלים, ונקודה זאת תהפוך להיות החוליה החלשה במקום הרגיש ביותר.
- בכדי לשמור את קריית ארבע והרובע היהודי בחברון, תצטרך ישראל לייצר מסדרון מסוכן לעבר חברון ולהמשיך לשלוט על חלק מחברון הערבית כולל עשרות האלפים החיים שם.
- הקמת גדר הרמטית לאורך כל הגבול, כולל באזורים ההרריים דלילי האוכלוסייה כדוגמת הר חברון, ובתוואים טופוגרפיים מסובכים, הינה מסובכת עד כדי עמדת חלק מאנשי המקצוע שקובעים שהינה בלתי אפשרית. בנוסף, אין לישראל יכולת אמיתית לשמור רמת ביטחון אחידה לאורך הגדר ותמיד יתאפשר למפגע בודד להסתנן לישראל ולבצע פיגוע המוני. כך או אחרת, עלויות ההקמה עצומות (מיליארדי שקלים) ויכולת תחזוקה שוטפת ברמה גבוהה מוטלת בספק.
- הפרדה תביא להאצת תהליך ההידרדרות הכלכלית בשטחים הפלסטינים, דבר שיביא להקצנה דתית ולהידרדרות חברתית שבסופו של דבר תופנה נגד ישראל. הפרדה הרמטית גם תדרבן את הפלסטינים לפנות לכוון מצרים וירדן על חשבון חיזוק יחסי נורמליזציה עם ישראל ואימוץ דרכה המערבית ודמוקרטיה המועברת באמצעות אינטראקציה בין אוכלוסיות.
- הסיכוי שכוח רב לאומי יהיה מוכן לשמש חיץ חי בין הצדדים ללא הסכם, הינו נמוך ביותר.